

CYFARFOD	Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi
DYDDIAD	11eg Rhagfyr 2025
TEITL	Adroddiad Perfformiad yr Aelod Cabinet dros Addysg
RHESWM DROS GRAFFU	Er mwyn sicrhau rheoli perfformiad yn effeithiol
AWDUR	Gwern ap Rhisiart – Pennaeth Addysg
AELOD CABINET	Cyng. Dewi Jones

1. Pam fod angen ei graffu?

Er mwyn i Aelodau'r Pwyllgor graffu ar faterion perfformiad o fewn yr Adran.

2. Cefndir / Cyd-destun

2.1 Cefndir / Cyflwyniad

Pwrpas yr adroddiad yma yw eich diweddarau ar beth sydd wedi'i gyflawni yn y maes rwy'n gyfrifol amdano fel Aelod Cabinet Addysg. Mae hyn yn cynnwys amlinellu'r diweddaraf gyda'r addewidion yng Nghynllun y Cyngor a mesurau perfformiad yr Adran.

Rydym yn gweithredu ar Gynllun y Cyngor 2023-28, ac yma rwyf yn adrodd ar y cynnydd hyd at ddiwedd Medi 2025, gan gydnabod ei bod yn parhau'n ddyddiau cynnar yng nghyd-destun rhai o'r addewidion sy'n newydd yn y ddogfen ers Ebrill 2024. Er hynny, mae'r holl faterion wedi bod yn destun trafodaeth ac wedi eu herio gennyf mewn cyfarfod herio perfformiad, ac rwyf yn fodlon gyda pherfformiad yr Adran.

2.2 Rhesymeg a chyfiawnhad

2.2.1 Perfformiad Addewidion Prosiectau Cynllun y Cyngor

Rwy'n fodlon iawn gyda'r gwaith a gyflawnwyd yn ystod y cyfnod dan sylw, ac mae diweddariadau ar holl brosiectau Cynllun y Cyngor yr Adran Addysg i'w gweld yn **Atodiad 1**. Hoffwn dynnu eich sylw at y prosiectau canlynol:

2.2.2 Moderneiddio adeiladau a'r amgylchedd dysgu

Mae bwriad i wneud gwelliannau sylweddol i Ysgol Hiracl, ac mae'r rhan gyntaf o'r gwaith adeiladu wedi dechrau ar safle maes parcio Byw'n Iach Bangor er mwyn uwchraddio'r ardal a chreu gofodau parcio ar gyfer staff Ysgol Hiracl er mwyn i'r ysgol fod yn safle di-geir.

Mae'r proses dendro ar gyfer penodi contractwyr i ddylunio a gwneud gwelliannau i Ysgol Hiraef yn parhau i fynd rhagddo.

Mae bwriad hefyd i adeiladu ysgol newydd ar gyfer Ysgol Ein Harglwyddes ar safle Ysgol Glanadda (sydd bellach wedi cau) ym Mangor. Mae'r gwaith adeiladu yn parhau i fynd rhagddo ac anelir at agor yr ysgol newydd yn nhymor yr Haf 2026.

2.2.3 Trawsnewid addysg ar gyfer plant yn eu blynyddoedd cynnar

Mae'r polisi mynediad ysgolion Gwynedd yn weithredol ers mis Medi 2025 sy'n nodi ei fod yn ddisgwyliedig i blant sydd yn mynychu dosbarth Meithrin yn ysgolion Gwynedd fod wedi eu toiledu cyn cychwyn. Rydym yn parhau i rannu adnoddau gyda rhieni a rhannu gwybodaeth drwy'r cyfryngau cymdeithasol.

Mae'r gwaith o ehangu darpariaeth gofal plant 2 oed i ardaloedd newydd yn weithredol, gyda 30 o leoliadau gofal plant yn darparu gwasanaeth dwy oed drwy gyfrwng y Gymraeg neu'n ddwyieithog ers Medi 2025. Mae'r tîm o Athrawon Ymgynghorol a'r Swyddogion Gofal Plant yn cefnogi'r lleoliadau newydd drwy ymweliadau, cefnogaeth a grantiau cychwynnol i fuddsoddi mewn adnoddau pwrpasol i sicrhau codi safonau i gyfarch gofyn Dechrau'n Deg.

2.2.4 Hyrwyddo llesiant plant a phobl ifanc a lleihau cost anfon plant i'r ysgol

Yn dilyn derbyn bron i 800 o ymatebion i holiadur yn 2024 gan rieni, dysgwyr, staff a phennaethiaid ysgolion mae'r heriau ariannol o anfon plant i'r ysgol wedi eu hamlygu'n glir. Yn ddyddiol mae teuluoedd yn wynebu costau gwisg ysgol, teithiau ysgol, a chostau cinio/egwyl (yn yr Uwchradd) ac mae canfyddiadau'r holiaduron yn adlewyrchu hyn.

Mae'r Ysgolion unigol wedi derbyn dadansoddiad manwl o'r canfyddiadau ac mae gweithgor wedi cyfarfod i sefydlu Siarter Ysgol Cost Gyfeillgar. Bydd y Siarter yma yn cynnwys nifer o fesuryddion i ysgolion eu cyrraedd er mwyn cael eu hadnabod fel Ysgol 'Cost Gyfeillgar.'

Mae'r Awdit Ysgol Cost Gyfeillgar a gynlluniwyd gan y gweithgor wedi ei rannu gyda'r ysgolion yn ystod mis Tachwedd. Bydd pob ysgol yn derbyn copi o'r ymatebion ar ffurf cynllun er mwyn iddynt weithredu ar yr agweddau maent wedi eu hadnabod sydd angen sylw.

3. Perfformiad yr Adran

Mae Gwasanaethau'r Adran yn perfformio'n dda a chadarnhaf fy mod yn fodlon gyda'u perfformiad presennol. Nid yw'r wybodaeth isod yn cyfeirio at bob Gwasanaeth yn yr Adran, gweler isod rhai o'r uchafbwyntiau. Am fanylion llawn ar berfformiad mesurau'r Adran, gweler **Atodiad 2**.

Arlwyo

Ers 1 Medi 2023, rwy'n hynod o falch fod pob dysgwr cynradd o flwyddyn Derbyn i Flwyddyn 6 yng Ngwynedd yn gallu derbyn cinio ysgol am ddim, a hynny flwyddyn o flaen yr amserlen genedlaethol.

Yn ystod 2024/25, bu i Gyngor Gwynedd weini 902,160 o brydau cinio ysgol am ddim, o'i gymharu â 896,083 yn ystod 2023/24. Mae 71.3% o blant ysgolion cynradd Gwynedd wedi manteisio ar y cynnig cinio am ddim yn ystod mis Medi 2025. Rwy'n hynod o falch o'r llwyddiant hwn, ac yn awyddus i'r Adran hyrwyddo'r cynnig ymhellach ymysg plant a theuluoedd er mwyn annog rhagor o deuluoedd i fanteisio ar y cynnig.

Her Ysgolion Cynaliadwy

Yn dilyn llwyddiant y cais Her Ysgolion Cynaliadwy, Llywodraeth Cymru, mae'n bleser adrodd ar gynnydd prosiect sydd yn rhoi mewnbwn yr holl rhanddeiliaid yn ganolog i'r weledigaeth o adeiladu ysgol a chyfleusterau cymunedol eco gyfeillgar. Mae'r prosiect yn anelu i gyrraedd gofynion carbon uchelgeisiol Llywodraeth Cymru o 350 kgCO₂/m² sef y targed a osodwyd ganddynt erbyn 2030 drwy ganolbwyntio ar egwyddorion yr economi gylchol ble bydd deunyddiau adeiladu o adeiladu eraill nad ydynt mewn defnydd mwyach yn cael eu hail ddefnyddio yn yr adeilad newydd.

Erbyn hyn mae dysgwyr Ysgol Bontnewydd wedi ymgartrefu yn yr ysgol dros dro sydd ar y safle ble bydd yr adeilad newydd yn cael ei adeiladu. Yn ystod y cyfnod nesaf bydd ystod o weithgareddau sy'n ymwneud ag adeiladu a'r amgylchedd ac adnoddau dysgu pynciau STEM yn cael eu datblygu gyda'r ysgol gan gynnwys Mathemateg mewn Adeiladu a Gweithdai Amgylcheddol er mwyn sicrhau fod yr holl ddysgwyr yn chwarae rhan lawn yn y broses adeiladu o'r dechrau.

Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad

Mae'r galw am y Gwasanaeth Cwnsela wedi gweld cynnydd oherwydd y nifer o ddysgwyr yn enwedig oed Cynradd sydd yn cael eu cyfeirio. Rydym yn ceisio ymateb i'r galw yma trwy addasu amser cwnsela ar gyfer y Cynradd, ac yn monitro'r rhestrau aros yn ofalus.

Rydym yn parhau i edrych ar gapasiti ein hysgolion arbennig a chanolfannau. At hyn, mae'r gwaith o addasu rhai dosbarthiadau yn Ysgol Pendalar wedi ei gwblhau, ynghyd â gosod 'pod' ar gyfer hybu sgiliau bywyd ac annibyniaeth y dysgwyr. Mae'r datblygiad hwn wedi bod yn wych, ac yn cael ei groesawu gan y dysgwyr.

Presenoldeb

Mae'r maes presenoldeb yn parhau i fod yn flaenoriaeth uchel i ni, â'r lefelau heb ddychwelyd i'r hyn oeddent cyn y pandemig. Mae canran presenoldeb yr Awdurdod ar gynnydd gyda chyfartaledd y flwyddyn academiaidd i ddyddiad yn 91.92% (Cyfradd Cymru yn 91.9% ym mis Hydref 2025). Mae tueddiad y tair blynedd diwethaf ar i fyny ond rydym yn cydnabod fod gwaith yn parhau er mwyn codi presenoldeb i lefelau cyn y pandemig.

Mae ffocws arbennig yn cael ei roi ar grwpiau bregus (e.e. disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim, disgyblion sydd ag Anghenion Dysgu Ychwanegol a Phlant Mewn Gofal), ac mae amrywiaeth o strategaethau gan gynnwys cefnogaeth gan y Swyddogion Lles yn cael eu gweithredu i barhau â'r duedd gadarnhaol hon.

Gwaharddiadau

Maes arall sydd wedi derbyn sylw dros y flwyddyn ddiwethaf yw'r gwaharddiadau penodol a pharhaol o ganlyniad i ymddygiadau heriol o fewn ein hysgolion. Yn dilyn arolwg manwl o'r Gwasanaeth Cynhwysiad mae gwaith wedi bod yn mynd rhagddo i gryfhau'r ddarpariaeth gan gynnwys symud ymlaen i ddatblygu Uned Cyfeirio Disgyblion, gweithio gydag ysgolion ar Strategaeth Cynhwysiad newydd ac ail fodelu'r ddarpariaeth ymestyn allan sef y gefnogaeth sydd ar gael i ysgolion.

Uned Cyfeirio Disgyblion – Camu I'r Copa

Mae'n bleser gen i adrodd bod yr Uned Cyfeirio Disgyblion sydd wedi'i lleoli ar safle cyn Ysgol Felinwnda yn Llanwnda, bellach wedi cychwyn gweithredu fel darpariaeth gofrestredig, ac wedi cychwyn cefnogi dysgwyr. Bydd y Ganolfan hon yn adnodd hanfodol i bobl ifanc yn yr ardal sydd angen cymorth addysgol wedi'i deilwra, gan eu helpu i ffynnu mewn amgylchedd diogel, meithringar ac ymatebol i'w hanghenion unigol.

Fel Uned Cyfeirio Disgyblion (UCD), mae Canolfan Felinwnda - sy'n cael ei hadnabod fel *Camu I'r Copa* - yn cynnig darpariaeth arbenigol ar gyfer disgyblion sydd, o bosibl, yn cael trafferth mewn addysg brif ffrwd. Mae'r Ganolfan yn cynnig dosbarthiadau bach, cynlluniau dysgu personol iawn, a chymorth emosiynol, cymdeithasol ac ymddygiadol cynhwysfawr.

Ein cenhadaeth yw adfer hyder, meithrin gwydnwch, a rhoi'r offer sydd eu hangen ar ddisgyblion i ailintegreiddio i addysg brif ffrwd lle bo'n bosibl, neu i wneud pontio cadarnhaol i addysg bellach neu lwybrau galwedigaethol. Drwy gynnig cwricwlwm eang, cymorth therapiwtig, a thîm ymroddedig o staff, ein nod yw sicrhau bod pob disgybl yn cyflawni ei botensial ac yn gwella ei lesiant ochr yn ochr â'i gyrhaeddiad academiaidd.

Wedi'i lleoli yng nghanol y gymuned yn Felinwnda, mae'r ganolfan hefyd yn atgyfnerthu ein hymrwymiad i gynhwysiant. Drwy gynnig darpariaeth leol, rydyn ni'n lleihau rhwystrau mynediad ac yn sicrhau nad oes rhaid i bobl ifanc deithio'n bell i gael cymorth arbenigol. Mae hyn yn cyd-fynd â gweledigaeth ehangach Cyngor Gwynedd ar gyfer moderneiddio addysg.

Gwasanaeth Ieuentid

Mae'r ddarpariaeth Gwasanaeth Ieuentid sy'n cael ei chynnig yn cynnwys gwaith cymunedol gyda phartneriaid lleol, ynghyd â chefnogaeth mewn ysgolion Uwchradd a'r gymuned i hyrwyddo llesiant personol ac emosiynol. Mae'r Gwasanaeth hefyd yn rhoi cymorth i bobl ifanc sydd y tu allan i addysg, hyfforddiant neu waith gan gynnwys cyngor ar gyflogadwyedd, iechyd a materion tai.

Rhwng Ebrill 2025 a Medi 2025, roedd 3,240 o gyfranogiadau gan bobl ifanc ym mhrosiect 11-19 oed. Dros y misoedd diwethaf, mae'r Gwasanaeth Ieuenctid wedi parhau i ehangu a chryfhau ei ddarpariaeth gymunedol gyda chynnydd amlwg o gymharu â data'r flwyddyn flaenorol, gan gynnwys pedwar clwb cymunedol ieuenctid newydd yn Ty'n Llan (Llandwrog), Trawsfynydd, Tywyn a Mynytho, a dau glwb ychwanegol sydd i agor yn y flwyddyn newydd yn Aberdyfi a Bala.

Ar hyn o bryd, mae 32 o brosiectau a chlybiau cymunedol yn cael eu darparu'n wythnosol ar draws Gwynedd; 16 wedi'u lleoli yn Arfon, 9 ym Meirionnydd a 7 yn Nwyfor. Mae'r ddarpariaeth hon yn cynnwys 10 clwb wedi'u hariannu gan gynghorau lleol, 3 Clwb Cyfeillgar mewn cydweithrediad â Derwen, 18 clwb cymunedol symudol ac 1 clwb 'Niwro', gan sicrhau cymysgedd cytbwys o ddarpariaeth gyffredinol ac arbenigol i ddiwallu anghenion amrywiol pobl ifanc y sir.

Yn ogystal â'r ddarpariaeth symudol, mae deg clwb cymunedol sefydlog yn parhau i weithredu'n rheolaidd gyda chyllid gan gynghorau tref leol, gan ddarparu cyfanswm o 12 noson yr wythnos. Mae'r rhain wedi'u lleoli ym Methesda, Caernarfon, Bethel, Rhiwlas, Llanrug, Deiniolen, Blaenau Ffestiniog a Phenygroes. Mae'r clybiau hyn yn chwarae rôl ganolog wrth feithrin ymdeimlad o berthyn i'r gymuned ac yn darparu cyfleoedd i bobl ifanc gymdeithasu, datblygu sgiliau newydd a chymryd rhan mewn gweithgareddau cadarnhaol.

Wrth edrych ymlaen, mae dau glwb cymunedol newydd eisoes wedi'u cadarnhau ar gyfer y flwyddyn newydd, ynghyd â'r bwriad i agor dau glwb ychwanegol yn y flwyddyn academaidd nesaf, yn adlewyrchu twf parhaus a galw cynyddol am ddarpariaeth ieuenctid gymunedol ar draws pob rhan o Wynedd, gan gryfhau ymhellach allu'r Gwasanaeth Ieuenctid i ymateb i anghenion pobl ifanc yn lleol.

4. Ymgynghori

Mae'r adroddiad wedi ei greu yn seiliedig ar wybodaeth a chynnwys cyfarfod diweddaraf herio a chefnogi perfformiad yr Adran Addysg, gyda'r Prif Weithredwr, y Pennaeth Adran, Rheolwyr Gwasanaeth a finnau yn bresennol yn y cyfarfod hwn.

Atodiadau:

Atodiad 1: Adroddiad ar brosiectau Cynllun y Cyngor 2025-26

Atodiad 2: Mesuryddion Perfformiad yr Adran Addysg